

Totalkontroll av europeisk fotball

Av Halvdan Haugsbakken

EUs tørst for ordensmaktfunksjoner tar et dypere steg inn i en gal, rituell verden – fotball og supportere. EU skal bekjempe publikumsvold i kamper med ”internasjonal dimensjon”.

Den 4. desember i fjor kunngjorde EU i resolusjonsnummer (2006/C 322/01) forslag til tiltak for å intensivere og koordinere europeisk politisamarbeid. Resolusjonen er gitt ut som håndbok. Den beskriver ikke bare hvordan unionens innbyggere skal beskyttes mot bråkmakere i fotball. Den sier også noe om hvordan europeisk politi skal bygge opp et effektivt samarbeid som skal overvåke, kontrollere og bedrive målrettet informasjonskontroll. Som et ledd i EUs plan for å gi europeiske innbyggere mer frihet, skal grepet om supporterers atferd strammes inn. Innstrammingen grenser til oppbygging av et etterretningsapparat og propagandamaskineri man kjenner fra samfunn vi ikke liker å sammenligne oss med. EUs byråkrater har gitt ut en revidert, men bekymrende, håndbok som absolutt fortjener omtale. Ved første gjennomlesning virker den å være skrevet av en gjeng PR-rådgivere som har jobbet for verdens ledende despoter. Rådene er nedslående lesing. De beskriver hvordan europeisk politi skal vise muskler før, under og etter fotballkamper eller turneringer med ”internasjonal dimensjon”, som det formuleres i håndboken. Hva som er en kamp med internasjonal dimensjon, fortelles ikke. Men EU har sannsynligvis europeiske klubb- og mesterskapsturneringer i bakhodet.

Noen dilemmaer

Håndboken reiser mange prinsipielle spørsmål. Den beskriver for det første hvordan EU beveger seg inn i et grenseland, et grenseland der individets rettigheter overfor nasjonalstaten settes til side for tilsiktede ordensmaktfunksjoner. For det andre, det er god grunn til å betvile påstandene EU kommer med. Ifølge håndboken er det en voldelig utvikling på gang blant europeiske fotballsupportere. Om dette er tilfelle, hvor skjer den, og hva er substansen i den? Og, ikke minst, hvilken størrelsesorden har den? EU er svært så sparsommelige med data. Fordi, håndfaste data bør være på plass før EU beskriver hvordan de skal bekjempe kriminelle supportere. EU hevder, på sin side, at voldsepisoder som skjedde under EM i Portugal i 2004, og ”siste trender i internasjonale kamper og ligaer”, er fakta som beviser sakens stilling. Utviklingen Europa står overfor påkrever mer overvåking, hevder EUs byråkrater. EUs websider oppfordrer til hvordan man skal oppføre seg på kamper, og indikerer et problem ”der ute”. Spørsmålet er om dette er forestilt vold, forestilt vold som krever utdeling av unødvendige ordensmaktfunksjoner.

Et strammere grep om kampen

EUs byråkrater ramser opp en rekke, om vi skal tro, nødvendige, tiltak som skal sikre hyggeligere fotballopplevelse. Et par av tiltakene gir grunn til bekymring, da de ekspanderer dypere inn i individets muligheter til å bevege seg fritt uten å føle

trussel om overvåkning. Målet er at ingen skal føle seg utrygg på kamper. Tiltakene forteller ikke bare om koordinert politiarbeid, et arbeid som foregår i det skjulte, men også om viktigheten av å utvikle mediestrategier som gir *inntrykk* at politi er i *full kontroll*. EUs byråkrater påpeker nødvendigheten med utviklingen, etter det jeg forstår, av nasjonale, men europeiske ordensmaktsorganer som skal etablere kontakt med alle tenkelige aktører i fotballsirkuset. Arrangører, nasjonalt politi, supportere, media og ekspertgrupper skal alle sammen knytte navlestreng inn til det nye sikkerhetsorganet. Sammen skal dette danne basisen for utstrakt kontroll av fotballkamper, supportere, de som formidler kamper, journalister, etc. Men ikke nok med det. Kontrollen skal etableres lenge før kampene begynner, og skal være på sitt høydepunkt når turneringer er godt i gang. Å vise europeiske muskler er viktig. Alle sammen skal de være godt forberedt på samarbeid under fotballkamper med en "internasjonal dimensjon".

Nasjonal fotball informasjonsmøtepunkter

Et av EUs konkrete tiltak er opprettelsen av såkalte "nasjonale fotball informasjonsmøtepunkter", NFIP. NFIP skal opprettes i hver medlemsstat, og fungere som et sted der informasjon om fotball utveksles. NFIP skal utstyres med teknisk personell og etablere kontakt med nasjonale myndigheter. Dette diffuse organet, som synes å være nettverksbasert, skal koordinere ressursene på "en effektiv måte", heter det. NFIPs viktigste oppgave er å bidra til offentlig orden. Men etter hvert som man leser seg igjennom håndboken, dannes inntrykket at NFIP ligner forløperen til et nytt, moderne, europeisk sikkerhetspoliti med fotball som spesialfelt. Dette er ingen spøk, da en av organets viktigste funksjoner ligner rent etterretningsarbeid. Innhenting av informasjon, og analyse av den står i forgrunnen. Det fortelles om hvilken type informasjon som skal hentes inn, generell og personlig, og hvordan den skal brukes. Informasjonen får i NFIPs øyne en strategisk, operasjonell og taktisk verdi. Informasjon skal altså brukes til å lage riskanalyser, og man skal samle inn informasjon både før, under og etter kamper. Informasjon bør lagres i egne, sikre databanker. Det tas til med opp hvordan man skal skille mellom "normale" og "risksupportere", mellom de som skal slippe inn og nektes adgang. Håndboken antyder også hele supporterbevegelser i seg selv bør studeres. Hvem er medlem, hvor står de ideologisk, hvordan er de organisert, hvilke grupper går de sammen med og hvem hater de? Er det rivalisering mellom gruppene, og hvordan håndterer politiet det?

Full mediekontroll

Til tross for at håndboken beskriver organisering av etterretningsarbeid, tegnes konkrete planer for hvordan politi bør håndtere medier og informasjon til allmuen. Etter å ha samlet *inn* informasjon, er *kontroll* av informasjon utad til supportere på dagsorden. EU gir konkrete forslag på gode mediestrategier og hvordan man bygger opp og vedlikeholder gode relasjoner til media. EU forteller at politiets viktigste oppgave er å bli fremstilt positivt, oppmuntre supportere til å vise gode atferd, og fortelle at bråk ikke svarer seg. Bryter supportere loven, blir de selvsagt straffet. Et av de mest tankevekkende rådene er hvordan politi skal opptre i media. Gi aldri

inntrykk av at noe gikk galt. Gikk noe galt, ikke svar på det, er budskapet. I klar tekst formuleres en målsetning om at politi skal gi inntrykket om å være i "fullstendig kontroll" av den offentlige ordenen. Gjennom å spille på åpenhet og gjennomsiktighet, understreke harde straffer, rådes kommende politiagenter til å bruke sosialpsykologiske teorier for å holde store folkemengder i sjakk. Håndboken råder også politi til å organisere egne pressekonferanser, ha egne talsmenn, og fortelle om suksesshistorier. Fortell offentligheten hvor mange som blitt arrestert, for eksempel. Myndigheter bør produsere nyheter, tilpasse dem slik at de kan svare med "journalisters mulige vinklinger" på saken.

Unødvendig moralsk panikk

EUs interesse for å konstruere nye, om jeg ikke må si, diffuse fiendebiler i europeisk fotball er et unødvendig prosjekt. Så lenge fotballen har samlet supportere, har den bekymret myndigheter. Det er nok av kompetente, nasjonale politiorganer som er kapabel til å håndtere radikale supportere. Mange storkamper som spilles i dag, for ikke å ta for hardt i, matcher Fort Knox i sikkerhet. Under både de store turneringene og derbyer er de fleste arenaer reneste krigssoner. I tillegg til lokalt, og nasjonalt politi, har mange storklubber private sikkerhetselskaper, som gjør hjemmearenaer til uinntakelige fort. Flere private vakter er ofte utstyrt med håndjern og betonger. Hvilke regler gjelder for dem? I tillegg til dette, bruker flere stadioner på tvers av Europa moderne videoovervåking. Dannelsen av det som kan bli et nytt sikkerhetspoliti med supportere som spesialfelt, er et tegn på moralsk panikk. Jeg forsvarer på ingen måte vold blant supportere, men fokuset på sikkerhet blåser debatten ut av proposisjoner. Dessuten, må det understrekes, blant supportere som mistenkes for å være voldelige, er det intern motstand mot vold og rivalisering. Volden tjener absolutt ingen. Store folkemengder er truende på myndigheter, og unionens interesse for idretten reflekterer EUs higen etter å skaffe seg mer ordensmaktsfunksjoner, makt den ønsker men ikke har. Det viktigste spørsmålet å stille er: Når skal offentligheten overvåke dem som liker å overvåke supportere?

Januar 2007 (©) Haugsbakken Publikasjoner